

CHWALON (125) *part praet pass impf*

chwalon (90), **chwalony** (20), chwalon *a.* chwalony (15); chwalon *OpecŻyw* (4), *PatKaz I*, *TarDuch*, *FalZioł*, *BielŻyw*, *MiechGlab*, *March_3*, *RejPs* (2), *HistAl*, *KromRozm II*, *KromRozm III*, *Diar*, *GliczKsiąż* (2), *LubPs*, *SeklPieś*, *RejWiz*, *Leop* (3), *OrzList* (2), *OrzRozm*, *BibRadz* (3), *BielKron* (3), *GrzegRóżn* (3), *SarnUzn* (2), *HistRzym*, *RejPos* (3), *KuczbKat* (2), *WujJud* (3), *CzechRozm*, *Calag*, *KochPs* (2), *SkarŻyw*, *NiemObr*, *KochWr*, *GrabowSet* (3), *SarnStat* (4); chwalony *March_1*, *PaprPan*, *ReszPrz*, *Calep*, *PowodPr*; chwalon : chwalony *KrowObr* (5 : 1), *Mącz* (4 : 5), *ModrzBaz* (4 : 2), *CzechEp* (2 : 1), *ArtKanc* (1 : 1), *Phil* (1 : 1), *LatHar* (2 : 2), *WujNT* (6 : 1), *SzarzRyt* (1 : 1).

-ã- (114), -a- (1); -ã-: -a- *OpecŻyw* (3 : 1). \diamond *W N sg* chwãlon (5) *Mącz* (4), *KochWr*, chwãlon *KochPs* (2). \diamond *W pozostałych formach o jasne.*

sg m N chwãlón (78), chwãlony (8); (*praed*) chwãlon (77), chwalony (8). \diamond *I* chwãlonym (1). \diamond *f N (praed)* chwãlona (8) *OpecŻyw* (2), *March*¹, *GrzegRóżn*, *RejPos*, *ModrzBaz*, *SkarŻyw*, *LatHar*, chwãlonã (6) *March*¹, *Mącz* (2), *PaprPan*, *Phil*, *LatHar*, chwãlon(a) (2). \diamond *G* chwãlon(e)j (1). \diamond *n N (praed)* chwãlon(e) (6), chwãlono (4); -(e) *KrowObr*, *ArtKanc*, *WujNT*; -o *OrzList*, *BielKron*, *KuczbKat*; -(e) : -o *ModrzBaz* (3 : 1). \diamond *pl N m pers* chwãl(e)ni (6). *subst* chwãlon(e) (3). \diamond *D* chwãlonym (1). \diamond *A subst* chwãlon(e) (1).

Sł stp s.v. chwalić, Cn brak, Linde XVIII w. s.v. chwalić.

1. *Chwalony, uznawany za dobry; laudandus, laudatus Mącz* (30) : *March*¹ A3; *BielŻyw* 114; *March*³ V; żywot onych ktorzy bywają w ciemnicy zámknieni/ mógł być nie mniej chwalon/ ktorzy niekiedy żywot nędzny aż do skonania fwego wiodą. *HistAl* K5v; *Leop Prov* 28/20, 26; Gdy też kto fwemu krádnie/ łzybienicą to płáci: kto nieprzyacielowi Koronnemu/ ten chwalon bywa *OrzRozm* L; *Mącz* 417c, 509c; *HistRzym* 71v; Ale cnotá nie rychło tu chwalona będzie *PaprPan* Ffv; tedyć záprawdę dłuższy vbior/ ábo do kolan fię ściągájący/ ma być chwalon *ModrzBaz* 51; Bo iáko to lekárftwo bywa chwalone/ ktore ábo wftykiemu ciáłu pomaga/ ábo iefli tylko iedney części/ tedy iá tak vzdrawia/ że drugiey nic niezáfzkodzi *ModrzBaz* 70v, 33v, 55v, 59, 61v [2 r.], 70v; *SkarŻyw* 241; *Phil* I2v; *LatHar* 461; Gdy tedy czynifz iálmuznę/ nie trąb przed łobą/ iáko obłudnicy czynią w bożnicách y po vlicách/ áby byli chweleni od ludzi *WujNT Matth* 6/2.

chwalon z czego (2): *Quaerit laudem rebus bellicis, Chce być chwãlon z rzeczy wálecnych. Mącz* 336a, 463d.

chwalon czym (1): *Res omnium consensione laudata, Rzecz yednoftáyniemi głofy bylá chwalona. Mącz* 383b.

chwalon w czym (2): *KwiatKsiąż* D4; W czym ma być flufznie chwalona *Berenice* żoná *Krolá Ptolomeufá Phil* L3.

Szereg: »(nie)ganion ale (a nie) chwalon« (2): *WujJud* 228; A gdyż ták ieft/ tedy nie ma być gánion ále ma być chwalon obyczay *Kościolá náfzego. WujJudConf* 228.

2. *Czczony, wielbiony; wyznawany, czczony jako bóstwo; adorandus Mącz* (93) : *OpecŻyw* 53, 189; *PatKaz III* 114v; *FalZioł* +2v; przeto na onym mieftczu gdzie ogien wftawno goraiáci chwalon był, dał poftawić wielki ołtarz na część Panu Bogu. *MiechGlab* [88], **2v; *RejPs* 47v, 71; *GliczKsiąż* C7v; *SeklPieś* 30v; *KrowObr* 107v, 154; *RejWiz* 60; *Leop Luc* 4/15; á ciáło Pánfkie gdy bywa podnieśione

ná Ołtarzu/ á od nas chwalono/ Dyablém być mieniá *OrzList* e, by; *BibRadz Ps* 89 arg, 113/16; Ktore tytuły ábo nazwiłká służą prawdziwemu Bogu nie dyablóm/ pod thymi nazwiłkami chwalonym. *GrzegRóżn* I4, 14; *Deus solus adorandus est*, Pan Bóg tilko chwalony ma być. *Mącz* 270a, 270a, 271a; *SarnUzn* E7, H4v; *KuczbKat* 170, 295; *Calag* 229b; *KochPs* 186 [2 r.]; *SkarŻyw* 487; *CzechEp* 239 [2 r.]; Pan Bog y święci iego prawdziwie chwaleni bywáią. *ReszPrz* 58, 56; *ArtKanc* I15v; *KochWr* 23; *GrabowSet* O3, T2; *LatHar* 91, 373; *WujNT* Xxxxxv; *SarnStat* 4, 424 [2 r.], 1067; *PowodPr* 39; *SzarzRyt* Av, B4v.

chwalon dla czego (1): bo criftus vyączey byua chwalon dla tey lałky matcze z ołobna uczynyoney *PatKaz* I 15v.

chwalon z czego (3): Bączyla to náfwiełłá panna Mariá [...] radniey wolątz widziána bytz podezrzana/ niźli obiawitz s cze⁸⁰ by byla chwálona *OpecŻyw* 14; *WujNT* 38 marg, Cccccc.

chwalon za co [= z powodu] (2): Byś ferce obwefelił/ z láłkiś to fwoiey ftworzył/ byś zá tho chwalon był. *ArtKanc* T1Ov; *GrabowSet* I.

chwalon czym (14): *TarDuch* [C4]; *KromRozm II* h3; Izałz niewiełz/ iż Pan nie chce być chwalon wftawami ludzkimi/ kthory ták mowi. *KrowObr* 24v, 6Iv; *RejPos* 200v; *GrzegŚm* 54; *WujJud* 54v; *WujJudConf* 42v; ten będąc Pánem niebá y źemie/ nie miełzkać w kościelech ręką wczynionych: ani rękómá ludzkimi bywa chwalon [*nec manibus humanis colitur*] *WujNT Act* 17/25; Ciáło Páńłkie ma być Bozká czćią chwalone. *WujNT* Yyyyy, 318, 699. Cf »chwałá chwalon«, »usty chwalon«.

chwalon przed kim (1): Zálroma fię Miełiac/ á zálwtyda fię Słóńce/ kiedy Pan załtępow będzie Krołował ná gorze Syon y w Ieruzálem/ y kiedy będzie chwalon przed ftárlżymi fwoiemi. *BibRadz Is* 24/23.

W charakterystycznych połączeniach: chwalon czesnie, doskonale (4), *naboźnie, porządnie, prawdziwie, społecznie* (2), *wiecznie* (3); *chwalon duchem* (2), *rękoma ludzkimi* (2), *sercem, ustawami ludzkimi* (2), *wiernym umysłem; chwalon na wieki; chwalon w duchu i w prawdzie*.

Fraza: »bądź chwalon(y)« (3): Bądź IESV wiecznie chwalony *LatHar* 401; Bądź chwalon Pánie/ zá to coć fię zdáło *GrabowSet* I, I.

Wyrażenia: »za Boga, jako Bog chwalon« [szyk 5 : 2] (5 : 2): *OpecŻyw* [27]v; pokázil wlyztki miáłtá y lud pomordował/ przykázuiąc áby iego pan zá Bogá łam był chwalon. *BielKron* 113, 23; *GrzegRóżn* C4v; *Mącz* [273]c; że niektorzy ániólowie máią być Bozká czćią chwaleni/ iáko mnieyłzy bogowie *WujNT* 699, 890.

»chwałá chwalon« (1): Ale thá chwałá nie ma być chwaloná *RejPos* 304v.

»usty chwalon« (1): Dla tego vmyłłiem fye poráđić ftolice Pyotrowey/ á wyáry ápołtolłkimi wfty chwaloney *KromRozm III* O3.

Szeregi: »czczon, (i) chwalon« (3): *BielKron* 236; A iefłzce dáłeko mniey rozumiemy o tym/ żeby kołci Świętych miáły być naboźnie czćione j chwalone. *WujJudConf* 60v; *WujNT* 425.

»ośławiony (a. wysławion) i (a) chwalon(y)« [szyk 1 : 1] (2): *LubPs* dd3v; iż pierwey miał być vtrapiiony/ á potym ośławiony y chwalony. *CzechEp* 318.

»chwalon i poświęcan« (1): Pilnując tego iákoby Bog chwalon był y poświęcan *CzechRozm* 100v.

»pozdrawian i chwalon« (1): Iezu ktorys połmiewaniem był pozdrawian y chwalon *TarDuch* [C4].

»ważon i chwalon« (1): Naprzod aby pan Bog był w rodząyu ludzkim poznan/ czcyon/ ważon/ y chwalon. *GliczKsiqż* Ov.

»chwalon i wielbion« [szyk 3 : 1] (4): Oto Kriřtus miły wielbion ij chwalon ieft/ od pařtyrzow ij téż od aniolow *OpecŻyw* [27]v; *KromRozm III* C5; *KrowObr* 64v; *WujJud* 25v.

»chwalon i wyznawan« [szyk 1 : 1] (2): *Diar* 49; áby Ociec/ řyn/ y duch ř. iednego Bořtwá/ iedney iřtnořci/ wiecznořci/ mocy/ cřci/ wyznawan/ y chwalon był. *NiemObr* 134.

»chwalon i (ani) wzywan« [szyk 3 : 1] (4): *KromRozm II* h3; Abowiem řadny niema być chwalon/ áni wzywan iedno řam Pan Bog wřzechmogący *KrowObr* 154; *GrzegRóżn* L3; *WujJudConf* 220.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : Laudibus affici, Być chwalón. *Mqcz* 114c; *Calep* 586a.

Synonimy: 2. błogosławiony, czczon, osławion, poświęcany, ważon, wielbion, wysławion, wyznawan.

Cf **CHWALIĆ**

ZZa